

Disertační práce

Mgr. Karolina Pávková

Bilingvní školy a evropské projekty

Oponentský posudek

K posouzení byla předložena práce v rozsahu 160s. +18s. příloh, vybavená seznamem použitých zdrojů (118 titulů) zahrnujícím bibliografii i webografii, dále seznamem tabulek (36 položek) a schémat (3 položky). Práce splňuje veškeré formální požadavky, včetně výstižné anotace a jazykově precizního anglického abstraktu.

- **Celkové posouzení práce**

Autorka disertace se soustředila na bilingvní vzdělávání z hlediska vztahu k evropské tématice v obsahu vzdělávacích projektů, které se realizují na sekundárních bilingvních školách. Práce má komparativní charakter, je přínosem pro srovnávací pedagogiku i pro evropská studia v oblasti vzdělávání. V širších souvislostech analyzuje současný stav bilingvního vzdělávání tří zemí – České republiky, Německa a Velké Británie. Předností práce je už sama volba tématu, propojujícího zkoumání evropských vzdělávacích projektů se specifikou bilingvních škol v komplexním pohledu zahrnujícím specifika cílů národních vzdělávacích politik, reflektujícím demografické a jazykové odlišnosti zkoumaných zemí a zdůrazňujícím aspekty pedagogické.

Autorka prokázala kvalitu svého jazykového vybavení, odpovídající teoretickou přípravu a schopnost aplikace výzkumných metod adekvátních zkoumaného problému. Ocenění zaslouží také vytvoření standardního výzkumného nástroje v jazykových mutacích a provedení standardizovaných rozhovorů ve třech jazycích.

Teoretická část a empirická část práce prokazují vzájemné vazby a souvislosti, logickou strukturu a důsledné hledání odpovědí na klíčové otázky, charakterizující výzkumné pole.

Teoretická část

V teoretické části práce (114 stran textu) autorka prokazuje dobrou orientaci v oblasti jazykového vzdělávání, které je jednou z priorit v multikulturní a mnohojazyčné Evropě. Znalost kontextu, založená na studiu a zpracování patřičných zdrojů teoretických a zejména dokumentačních, je pro vlastní doktorský výzkum relevantní a funkční. Pozitivně hodnotím vymezení předmětu práce, reflexi širšího a užšího kontextu (rozlišení úrovní) a dodržení postupu kontext – proces – produkt, což má zásadní význam pro strategii a design empirického výzkumu. Formulace výzkumných otázek (s.17 a následující) považuji za výstižnou a dostatečně pedagogicky orientovanou. Upozornění na **terminologické problémy** a korektní interpretace běžně používaných, ne vždy důsledně interpretovaných pojmů je pro práci relevantní. Pouze postrádám bližší objasnění (s.21) pojmu *mateřský jazyk* (event. rozlišení *jazyk mateřský* x *jazyk přirozený* x *jazyk úřední*), což je pro multietnické prostředí důležité. Podobně bych očekávala interpretaci pojmu *plurilingvismus*, používaného v evropských dokumentech, a jeho vztah k pojmu *multilingvismus*. K pojmu evropská dimenze autorka cituje definici/charakteristiku z Pedagogického slovníku (s.26 práce), s nepřesným odkazem na její autorství. U podrobnější interpretace téhož pojmu v kapitole 2.1. je to již v pořádku, autorka se odkazuje na další specializované publikace.

Přehledná je kapitola 2.2. *Role vzdělávacích projektů v evropské politice* objasňující výchozí strategický rámec a hlavní směry a sféry vlivu na realizaci projektů v národních vzdělávacích a kurikulárních programech, důležité je upozornění na regionální a lokální úroveň vzdělávacích projektů (kap.2.3.2.) a jejich význam pro extrakurikulární aktivity. Přechod textu k problematice projektové metody výuky a dalšího vzdělávání výuky umožnil autorce vhodně prohloubit pedagogickou dimenzi teoretické části práce. Za poněkud diskutabilní považuji zahrnutí politických strategií a dokumentů do teoretických východisek, což by mělo být objasněno (odlišeno) při obhajobě.

Kapitoly 3.2. *Sociální kontext bilingvního vzdělávání* a 3.3. *Současné koncepty bilingvního vzdělávání* považuji v kapitole věnované teoretickým východiskům, za stěžejní, přehledné a vyčerpávající dostupné zdroje, popisující aktuální stav poznání. Hodnotná je kapitola 4., v níž autorka mapuje postavení jazyků v kurikulech tří srovnávaných zemí se zvláštním zřetelem

k bilingvnímu vzdělávání. Ačkoliv se jedná o juxtapozici případových studií tří zemí, je dodržena shodná struktura studií a prezentovány relevantní poznatky přehledně a v logických vazbách.

Část empirická

V úzké **vazbě na teoretickou část** (což podtrhuji jako výrazné pozitivum práce) zvolila doktorandka kombinaci tří výzkumných metod – standardizovaný dotazník žákům, strukturovaný rozhovor s učiteli a obsahová analýza školní dokumentace tj. realizovaných evropských projektů.

Kombinace uvedených metod, adekvátní předmětu výzkumu a vytčeným výzkumným otázkám, formulovaným v úvodní části, splňuje požadavek triangulace. Výběr vzorku splňuje kritéria výzkumné sondy, realizované jako případové studie konkrétních škol. Vybrány byly vždy 2 školy v každé zemi, výběr byl dostatečně podrobně zdůvodněn. Před realizací výzkumu doktorandka splnila požadavky na pilotáž a využila ji pro doladění výzkumných nástrojů. Při realizaci výzkumu dodržela v optimálně možné míře objektivitu a srovnatelnost podmínek.

V hutné 8. kapitole se pokusila autorka o srovnání v obecnější rovině, vědoma si limitů realizované sondy se zřetelně kritickým a explicitně vyjádřeným odstupem od generalizování. Přesto některé poznatky a závěry, v nichž odpovídá na výzkumné otázky, jsou nové a přínosné, naznačují určité společné trendy a pozoruhodné inovační prvky, např. ve vztahu mezi evropskými projekty a komunitními aktivitami na úrovni školy či propojování výuky s extrakurikulárními aktivitami při realizaci evropských projektů. Za bližší vysvětlení by stál závěr, že „evropské projekty mohou sloužit jako inspirativní zdroj pro bilingvní výuku“, event. překonání nedostatku výukových materiálů. Co konkrétně by autorka mohla doporučit pro využívání produktů evropských projektů, když se jedná o autentické materiály škol, které realizovaly své projekty ve svých podmínkách? Při obhajobě by bylo vhodné odpovědět i na další otázky.

Jak by měla být koncipována podpora učitelů bilingvních škol a jejich další vzdělávání v České republice? Bylo by možno využít zkušenosti bilingvních škol také na školách, kde se vyučují cizí jazyky pouze jako předměty? A konečně meritorní otázkou je, zda mohou (a je-li to vůbec smysluplné) být vytvořeny celoevropské indikátory kvality implementace evropské dimenze na školách v odlišných kulturních a jazykových prostředích a různých zemích či státech?

Dílčí připomínky:

a) Odkazy na citované či použité zdroje v textu neodpovídají normě, zpravidla chybí rok vydání nebo jména spoluautorů, např. na s.26,28,29 a dalších.

b) Obecná závazná konstatování zejména v kap. 3.2. a 4.1.2. nejsou v některých případech dokladována odkazy na zdroje.

Tyto připomínky považuji za důležité pro další odbornou a publikační činnost doktorandky a nemají zásadní význam pro celkové hodnocení práce.

Doporučení: Doporučuji autorce, aby publikovala výsledky komparativního výzkumu ve formě empirické studie v některém z recenzovaných odborných pedagogických časopisů.

Závěr:

Oponovaná práce splňuje náročné požadavky na disertace v oboru pedagogika, je přínosná pro obor a přináší nové poznatky.

Doporučuji disertační práci Mgr. Karoliny Pávkové *Bilingvní školy a evropské projekty* k obhajobě a po jejím úspěšném obhájení k udělení titulu PhD.

V Praze 13. srpna 2012

Prof. PhDr. Eliška Walterová, CSc.